

Egy rendhagyó múzeum

Az embert többek között az teszi emberré, hogy születése pillanatában magában hordozza az elmúlást, de mégis tud mosolyogni. Ez a gondolat nem új keletű, hiszen a sumér költészetből maradt ránk a következő idézet: „A régi példaszó mondja: Neked is át kell menned a túlvilág folyóján.” Mi is átlépünk.

Sokan a Kegyeleti Múzeumot, annak látnivalóit, a horror tárgyai közé sorolják.

Ezzel szemben a kiállított tárgyak hozzátartoznak életünkhöz, történelmünkhöz, kultúránkhöz. Ha a múzeumba úgy lépünk be, hogy ismereteket szerzünk egy „tabutémáról”, akkor a látottak már nem borzongatóak. Ezek után mindenki eldöntheti, hogy a kiállítás „jobb-e, mint egy horrorfilm”, ismerettárunkhoz hozzátartozik-e, vagy sem.

A múzeumban kiállított tárgyak mindegyike hozzátartozott az ember életéhez. Ezeket az utókor néha rácsodálkozással vagy kicsit idegenkedve szemléli.

A látogatót leköti a fehér gyász falusi méltósága, a Kárpát-medence népeinek gyászpompája, a liturgia „aranyhímzett” öltözékei, a szertartáskocsik szépséges egyszerűsége, a szép királynő, Sissi gyászkártái, a váci feltárásból származó koporsófedelek... – és még sorolhatnám.

Szeretem azokat a helyeket, még ha az elmúlással foglalkoznak is, ahol az ember tanulhat.

A Nemzeti Sírkert, és benne a Kegyeleti Múzeum „jobb, mint egy történelemóra”. Ezután már csak azt kérdezhetjük, hogy miért nem foglalhatja el a múzeum a tudatunkban és ismereteink tárházában azt a helyet, mint a Père Lachaise sírkert Párizsban vagy a Central Friedhof Bécsben? Ezek a helyek a franciáknál és az osztrákoknál ugyanúgy hozzátartoznak a kiemelt nevezetességekhez, mint a Notre Dame vagy a Stephanskirche.

Korunk túlhajszoltságában vannak még olyan dolgok, helyek, amelyek hatására elgondolkodunk, talán még meg is nyugszunk. Ez a múzeum is ide tartozik.

Magyarország egyetlen kegyeleti múzeumát a Budapesti Temetkezési Intézet Zrt. 1991-ben hozta létre. Az ezt megelőző években is gondolt erre az intézet vezetése, de a politikai körülmények ezt nem tették lehetővé. A rendszerváltás után már mód nyílt arra, hogy a gondolat megvalósuljon. Az intézet célja akkor az volt, hogy a még megtalálható relikviákat Budapesten és környékén összegyűjtse. A gyűjtésben közreműködtek az intézet dolgozói.

A munkát nehezítette, hogy az elmúlt időszak, az úgynevezett szocialista korszak, igyekezett az emberekből kiirtani a hagyományokkal, a vallással, az elmúlással összefüggő kegyeleti gondolkodást. Ennek ellenére alig egy év alatt felhalmozódott annyi tárgyi emlék, hogy azt 1991. április 24-én – egy teremben – be tudtuk mutatni. Az akkori kiállítás – tematikáját tekintve – nem volt egységes, de megalapozta a gyűjtemény későbbi bővítését.

1992-ben az intézet nagyszabású épületrekonstrukciót végzett. Ennek eredményeként a múzeum két új, nagyobb terembe költözhetett. Ez lehetővé tette, hogy a közel másfél éves gyűjtőmunka gazdag anyagát rendezhessük és kiállíthassuk. Az új elhelyezésben a nagyobb tárgyak bemutatása is megoldódott.

1993 májusában új teremmel bővítettük a kiállítás területét. Ekkor (1993. május 19.) kaptunk állami engedélyt a múzeum működésére.

Gyűjtőterületünk eddig a fővárosra, illetve közvetlen környékére korlátozódott, 1995-től az intézet helyzete alkalmat adott ennek kiterjesztésére. Itt elsődlegesen az államhatárokon belüli terület, majd a teljes Kárpát-medence adott új lehetőségeket. A kiterjedt gyűjtés eredményeinek bemutatása szükségessé tette a múzeum fejlesztését, valamint a kiállított anyagok tematikus átrendezését. Ez a munka 1998 áprilisában fejeződött be.

A kiállítóteremek alapterülete így ötszáz négyzetméterre nőtt.

2000-ben a Kegyelet Múzeum öt kiállítóteremmel és egy, majd 2008-tól két dokumentációs munkahellyel rendelkezik.

Néprajzi terem

A múzeum első traktusában kapott helyet a Kárpát-medence néprajzi, népművészeti anyaga.

Az elmúlás a népszokásokban az élet folyamatába illeszkedő nap volt, amely a külsőségekben ugyanúgy megjelent, mint az érzelem és a hiedelem világában.

A múzeum rácsos kapuján fekete és fehér alapú kapudísz látható.

A bejáratnál felállított tárlókban hímezett népviseletek, illetve gyászkellékek kerültek kiállításra.

Több régió gyászkellékeinek díszítő figurái piros, sárga, kék és fekete színű fonallal hímeztek, a virág- és madárdíszek egy- vagy kétsoroson helyezkednek el. (Legszebb példája a nyáradi fiókos és kétsormintás hideglepedő.)

A fehér szín az európai kultúrterületen a Somogy megyei Csököly községben maradt fenn legtovább – 1936-ig –, a világviszonylatban is híressé vált fehér gyász formájában.

Ebben a teremben látható még az előbbieken kívül a csitári (Szlovákia), széki (Erdély), csángó, tápiósági, matyó és csömöri sváb népviseleti és népművészeti anyag.

Csökölyi fehér gyász

Szertartáskocsik és történelmi fényképek terme

A városi polgár zárt életének nem felelt meg a falusi gyász nyitottsága. Családi körben a gyász kifejezésének fegyelmezett rendben kellett zajlania. Ezt a fegyelmet részben feloldotta a gyász pompája, amelynek elterjedése megteremtette a városi lakosság kegyeleti kultúráját. Ennek tárgyait a következő helyiségekben helyeztük el.

A múzeum második termében üveges és oszlopos, az egyedi bányász-szertartás-kocsi, valamint több Szent Mihály lova, a vitrinekben gyászhuszár-egyenruhák, lószerszámzat, hímzett lótakarók és kandaláberek láthatók.

Itt kerültek elhelyezésre a gyertyatartók és a zsinóros díszbotok is.

A terem főfalán a XX. század budapesti nagy temetkezési meneteinek és Kossuth temetésének fényképanyaga tekinthető meg.

Ebben a teremben mutatjuk be Feszty Árpád Jézus temetése című nagyméretű festményének kicsinyített nyomtatását is (1914).

Itt helyeztük még el a Gerő András által festett egyedi koporsókat és urnakészletet is, melyeket egy-egy irodalmi mű alakjai díszítenek.

Szertartásterem

A harmadik helyiségben, a szertartásteremben a gyászszertartásokon használt kellékeket, egyházi öltözékeket, női gyászruhákat, szertartáskönyveket, ima- és énekkönyveket látunk.

Külön tárlóban kapott helyet több magyar színészből készített halotti maszk, krepp-papírból készült szemfedő és fejpárna, és egy ritkaság, a „kolostorkoszorú”.

A koszorú melletti tárlóban található egy könyvészeti ritkaság, az 1830-ból származó, kézzel írt szertartáskönyv, melyben a szabványimádságokon kívül az Észak- és Közép-Európában akkor használatos imákat és zsolozsmákat találunk német nyelven. A könyv írója az esztergomi Primátus íródeákja volt. (Akkortájt az íródeákok is három évig vándoroltak tapasztalatgyűjtés céljából.) Ez a könyv bizonyítja, hogy nemcsak a kétkezi iparoslegényeknek volt kötelező a vándorút.

Kolostorkoszorú

Ebben a teremben őrizzük az 1928-ból származó „Ida hazatért” emlékfalat, és a Deák-mauzóleum négy szürke gránit, feliratos tábláját. („Jobban szeretem hazámat...”) Deáknak az 1861-ben írt mondatai jelenleg is érvényesek.

Az út vége terem

A negyedik, egy szinttel lejjebb lévő terembe, amely Az út vége nevet kapta, kerültek a temetkezés jellegzetes tárgyi emlékei. Így a váci „Fehérek temploma” régészeti feltárásából származó fakoporsók szegecsekkel díszített és festett koporsófedelei, a szegvári fűzfa koporsó, valamint kriptai ércszarkofágok, a ritkán alkalmazott szívurna, a hollóházi porcelángyár teljes urnaválasztéka és a vidéki (népi) sírjelek (fejfák).

Az ötödik teremben időszakos kiállításokat tartunk. A tervezett kiállításokat az intézet honlapján (www.nemzetisirkert.hu/kiallitasok.html) megjelentetjük.

Hargittai Emil
múzeumvezető

A Kegyeleti Múzeum nyitva tartása:

Hétfőtől csütörtökig: 10 órától 15 óráig, pénteken 13 óráig.

A belépés, az idegenvezetés és a tájékoztató füzetek díjtanak.

Amennyiben csoportos látogatást és idegenvezetést igényelnek – a fenti időpontoktól eltérően –, kérjük, azt két héttel előtte jelezzék.

TEMETÉSFELVÉTELI IRODÁNK

1085 Budapest, József krt. 49.

Tel.: 3188991, 3175471, 4857070,
4857071, 4857072, 4857073

Fax: 4857074

Ingyenes zöld számunk: 06 80 200937

E-mail: kegyelet-kft@t-online.hu

Weblap: www.kegyeletkft.hu

SZOLGÁLTATÁSAINK

Vállalunk minden temetővel és temetéssel kapcsolatos ügyintézés.

- temetés – megrendelés felvételezése a hozzátartozó lakásán vagy irodáinkban
- a szükséges okmányok beszerzése:
- lakáson elhunytak 2 órán belüli elszállítása éjjel-nappal: 06 30 248 9253

Kegyelet

„A szómágia, a szó erejébe vetett hit megnyilvánulása társul itt mági-
kus gesztusokkal. Olyan szómágia, mely álpárbeszédés formában váló-
sul meg, és éppen innen ered stilisztikai különlegessége. Bizonyos szö-
vegrészeket a haldokló nevében mondanak, a haldokló pedig – innen
az álpárbeszéd – a saját lelkét szólítja távozásra: »Menj ki én lelkem a
testből...«” (Balázs Lajos)

„A régi fejfák elpusztultak, jobb esetben múzeumi gyűjteményben őrző-
dtek meg, csupán szigetszerűen található olyan helységek, ahol
még napjainkban is virágzik a hagyományos fejfakultúra, a fejfák fa-
ragása, például Szatmárcsekén, Ketesden, Korondon, Apácán.” (Novák
László Ferenc)

„Akkor érdemes nekifogni az attitűdművelésnek, ha valaki már eltelt az
élettel. Az értelmes élettel. Mert itt ez a furcsa összecsengés: az értel-
mes élet készít fel a jó halálra.” (Mohás Livia)

„Csak jelet hagyni, semmi több, öntudatlan és megfejtethetlen, látszó-
lag értelmetlen ábrákat a papírvékonyra zsugorodott valahai barlang-
falon...” (Jász Attila)

„Árnyékvilág vesz körül bennünket. Nem a túlvilág, nem a másvilág, a
halál értelmében. Kifehéredett árnyékvilág, mely csak akkor észlelhető,
ha valamit megsértettünk.” (Marafkó László)

„Most is nagyon szeretem ezt az ünnepet, szeretem, ahogy megindul
szinte az egész város, mécsesekkel, koszorúkkal – ilyenkor erősebben
érezem az összetartozást a többi emberrel, azokkal is, akik még itt van-
nak, meg azokkal is, akik már nem...” (Rakovszky Zsuzsa)

Ára: 650 Ft. Előfizetés: 5000 Ft.

Előfizethető személyesen valamennyi postán és a kézbesítőknél, a Magyar Posta Zrt.
(1) 303-3440-es faxszámán, a hirlapelofizetes@posta.hu e-mail-címen,

A Napút elérhető az interneten: <http://www.napkut.hu>

Számlaszám: OTP 11713005-20381185

Folyóiratunk támogatói:

A Nemzeti Kulturális Alap ismeret-
terjesztés és környezetkultúra, va-
lamint közművelődési kollégiuma
és a Nemzeti Civil Alapprogram